

XIX.

Betænkning

over

Forslag til Lov angaaende Afhændelse af det til Lehn, Stamhuse, Fideicommisser og offentlige Stiftelser hørende Bøndergods.

(Afgiven af Landstingets Udvalg.)

Undertegnede Udvalg, til hvilket Landstinget har henvist det af den Afd. Landstingsmand for 7de Valgfreds indbragte Forslag til Lov angaaende Afhændelse af det til Lehn, Stamhuse, Fideicommisser og offentlige Stiftelser hørende Bøndergods, er, efterat have gjenneaaet samme, eenstemmigen af den Formening, at det, saaledes som det foreligger, ikke egner sig til at anbefales af Udvalget. Imod Udkastets Princip, nemlig at det skal være Besidderne af Majorater og Fideicommisser, Bestyrerne af offentlige Stiftelser samt Embedsmænd tilladt at sælge det til Fideicommisserne, Stiftelserne og Embederne hørende Fæstegods uden dertil at behøve særlig Bevilgning, har Udvalget vel Intet at indvende; men dette gjælder ikke om de enkelte Bestemmelser, gennem hvilke Udkastet foreslaaer denne almindelige Sætning bragt i Udførelse.

Hele Udvalget er saaledes enig i, at det ikke kan findes hensigtsmæssigt, at Størrelsen af det Minimum, under hvilket det skal være de paagjældende Besiddere og Bestyrere foremeent at sælge Fæstegods, bestemmes efter et Gjennemsnit af Indtægten af det Bøndergods, der er Gjenstand for Afhændelsen i de 20 sidste Aar. Paa nogle Godser, hvor der i lang Tid har været et mildt Herfskab eller en Bestyrelse, som har troet ifkun at burde forde særldeles lave Afgifter, vil et Gjennemsnit af de sidste 20 Aars Indtægter give et meget ringe Beløb — ja, der er Fæstegods, som Bestyrerne kunde i Overensstemmelse med dette Lovudkast overlade Brugerne næsten for Intet, idet samme næsten ingen Indtægt har givet i

de sidste 20 Aar — medens Besidderne eller Bestyrerne af andre Godser have bestræbt sig for at udbringe den størst mulige Indtægt af det dem underlagte Bøndergods; og Hændelse kan have medført, at der enten er faldet et usædvanligt stort eller et usædvanligt lille Antal Indfæstninger i de sidste 20 Aar, hvilket navnlig vil være Tilfældet med Hensyn til Fæstegods, der hører til Embeder, da samme sjældent vil bestaae af flere end ganske faa Gaarde. Om Maaden, hvorpaa det omhandlede Minimum bør fastsættes, have imidlertid Udvalgets Medlemmer haft forskjellig Anskuelse. Fleertallet (Bergsøe, Christensen, Krarup, Leuning og Thalbiger) har nemlig troet, at det bør bestemmes særligt for hver enkelt Gaard, efterat en Undersøgelse om sammes Værdi som fri Eiendom er foretaget ved lovlige Taxation paa Statsklassens Beføstning og til Fordeel herfor er fornemmelig anført, at de enkelte Fæstegaarde af mange forskjellige Aarsager kunne have en høist forskjellig Værdi, selv om de staae for ligemeget Hartkorn. Mindretallet (Vardenfletch, Friis, Lütichau og Ussgaard) anseer derimod Ulemperne ved den særlige Taxation af hver enkelt Gaard som altfor store i Forhold til det Niemed, der tilsigtes, nemlig ikke at erholde en bestemt Norm for Kjøbesummen for hver enkelt Gaard, men ifkun en bestemt Grændse, under hvilken den ikke maa sælges, men over hvilken Besidderen eller Bestyreren kan tage de fornødne Hensyn til de i hvert enkelt Tilfælde forhaandenværende særlige Omstændigheder; hvortil kommer, at en Bestemmelse om deslige specielle Taxa-